

16. Mír, spravedlnost a silné instituce

ZAŘAZENÍ DO RVP:

- Dítě a společnost: upevňování chápání pravidel soužití a zákonů, rozvoj sounáležitosti, prohlubování mravních hodnot, budování společenských návyků a postojů, rozvoj aktivního postoje ke světu a životu
- Dítě a jeho tělo: utužování fyzické zdatnosti, ochrana zdraví a bezpečí, rozvoj hrubé a jemné motoriky, zdravé návyky

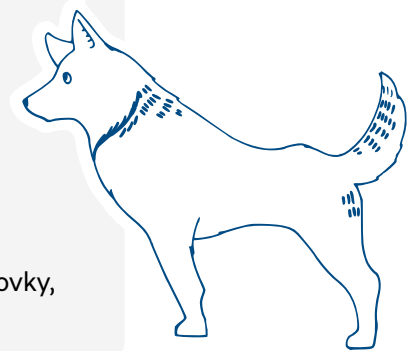
ZNALOSTI:

- děti znají důležité společenské instituce
- uvědomují si základní lidská práva a povinnosti
- znají význam pojmů „mír“ a „válka“
- uvědomují si význam spravedlivého soudnictví

POSTOJE:

- děti se učí empatii a respektu
- vnímají princip spravedlnosti
- znají význam pravidel a jejich dodržování
- učí se porozumění odlišnosti

POMŮCKY: malé míčky, plyšový medvěd, šest papírů A2, lepidla, pastelky/voskovky, tužky, pastelky/fixy, příloha č. 1 (obrázky s nebezpečnými situacemi)

Cíl OSN:

Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních.

Aby mohl každý z nás rozvíjet svůj potenciál a vést kvalitní a plnohodnotný život, potřebuje k tomu mimo jiné adekvátní prostředí. Takové, ve kterém existují pravidla a zákony a kde společnost uznává jisté hodnoty – například respekt, spravedlnost, právo či pořádek. Již dávno lidé zjistili, že s rostoucím počtem obyvatel je třeba zavést pravidla a dodržovat je. Pokud neexistují pravidla, mezi lidmi vládne chaos. Taková situace ale bohužel není jen ozvěnou minulosti – i v současné době existují státy, ve kterých právo svůj boj s chaosem prohrává. Na vině jsou často slabé instituce, nedostatek financí či korupce. V takovém prostředí roste kriminalita a kvalita života je o mnoho horší než ve státech, které dokážou zákony vymáhat a poskytnout svým obyvatelům bezpečí. Extrémním případem jsou potom ozbrojené konflikty – podle OSN například v zemích zasazených válečným konfliktem je nucena opustit

školní docházku asi polovina dětí. Korupce, úplatkářství, krádeže a daňové úniky připravují rozvojové země ročně asi o 31,58 bilionu korun.

Je proto třeba zasadit se o mír a spravedlnost ve všech částech světa a posílit instituce, které brání násilí, terorismu a kriminalitě. Šestnáctý cíl požaduje ukončit války a násilí ve světě, odstranit zneužívání, vykořisťování a obchod s lidmi, bojovat proti všem formám zločinu a korupce, zajistit každému rovný přístup a spravedlivé zacházení. OSN klade také důraz na volný přístup k informacím pro všechny a ochranu základních práv a svobod. Chce také posílit zapojení rozvojových zemí do rozhodování v institucích.

Plné znění SDG 16 naleznete [zde](#).

**VÍCE INFORMACÍ
O CÍLECH
UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE NALEZNETE
ZDE.**

**VIDEO: CÍL 16:
MÍR, SPRAVEDLNOST
A SILNÉ INSTITUCE**

**KOMIKS:
„ORDINACE V ROZBOŘENÉ
ZAHRADE“**

**TRVÁNÍ:
45—60 MIN**

Motivační pohádka

Byl jeden les a vprostřed lesa strom. A v tom stromě díra a v díře sova Jířa. Ta má plno kamarádů, pro každého moudrou radu.

V takovém lese, jako je ten náš, se cení hlavně klid. Zvířátka se už dávno naučila, že nejlepší soused je ten ohleduplný. A protože se k sobě všichni chovali hezky a dodržovali smluvená pravidla, žilo se jim příjemně a bezstarostně.

Jednoho dne se ale stala veliká nepravost. Pokojný klid narušilo veliké lamentování. Byla to stará liška Vilma.

„Zloděj! Zloděj! Stala se krádež! Kde jste kdo, honem mi pobězte pomoci,“ bědovala a ze všech stran se kolem ní sbíhala zvířátka ze sousedství.

„Co se stalo? Komu ublížili? O co jde?“ štěbetala a pištěla mezi sebou.

„Achich, kamarádi. Byla jsem sprostě okradena. Představte si to: Vyspávám v klidu ve své noře, když najednou uslyším hrozivé vrčení a zvuky! Hned jsem věděla, že to nemůže být žádné z lesních zvířátek, kdo čenichá kolem mého pelíšku. Chvilí jsem sbírala odvahu, ale potom jsem se šla podívat, co bylo napácháno za škodu. V okolí nikdo nebyl, ale představte si – v dálce jsem spatřila hrozivého psa! A před doupětem jen hromada hlíny, vybral mi díru se zásobami, lotr! Měla jsem tam na svátky schovaný kousek salámu, co jsem našla v koši na kraji lesa. Teď nemám ani co dát vnoučatům liščatům. A navrch se mi u nory ještě vyčůral!“ zakončila Vilma a zoufale se rozplakala.

„Musíme zjednat spravedlnost. Honem za ním!“ zvolal jelen. Jenže ostatní zvířátka se tak přesvědčeně netvářila. Chování psa je velmi rozzlobilo, ale bála se ho. Jaké on měl zuby a těžké tlapy. Copak by si na něj mohla malá myška nebo veverka dovolit? Jedno řešení je však napadlo. Sova Jířa by jistě psa dovedla z lesa vykázat! Hned se za ní vydali, aby jí poprosili o pomoc. K její dutince to bylo co by dup.

„Tak mi vše povězte pěkně od začátku,“ uklidňovala znepokojené kamarády Jířa.

Vilma se postavila na pařez a vysvětlila Jíře vše o zlém psu, krádeži, záškodnictví a čůrání u nory.

„Musíš ho, Jířo, vyhnat. Jinak s námi bude zle. Kdo ví, co provede příště? Čeho je taková šelma schopná?“ zakončila Vilma za bouřlivého souhlasu všech okolo.

Jířa ale měla ráda pořádek a nenechala se jen tak ovlivnit.

„Kamarádi, když máme podezření, že byl spáchán přečin, je třeba provést šetření. Než někoho obviníme, musíme mít důkazy o jeho prohřešku a na jejich základě provést soud. Až poté můžeme viníka potrestat.“

Víte děti, proč bychom neměli nikdy nikoho nařknout, či dokonce trestat bez důkazů?

?!
?

To připadalo všem spravedlivé a společně se odebrali k liščí noře. Všude okolo byly otisky psích tlap a skutečně se tam nacházela vyhrabaná díra na zásoby i zmiňovaná loužička. Vše opravdu vypovídalo o vině psa. Nezbyvalo teď, než ho najít a seznámit s důkazy a obviněním.

Pes se zrovna vyvaloval na mezi pod lípou. Když viděl přicházet lesní obyvatele, radostně vrtěl ocasem a běžel jim naproti. Sova Jířa se před něj rozvážně snesla a dala se do výslechu.

„Pane, sdělte nám laskavě své jméno.“

„Já jsem Kvido, psí tulák,“ povídal ten pes.

„Byl jste dnes po obědě na čuchané u liščí nory?“ ptala se dál Jířa.

„Ano prosím, tam jsem byl.“

„A vyčůral jste se tam paní lišce?“

„Vyčůral, takhle si my pejsci píšeme vzkazy, chtěl jsem být zdvořilý.“

„A salám jste ukradl proč, to je také mezi pejsky zdvořilost?“ uhodila na Kvida Jířa.

„Jakýpak salám? Od rána jsem neměl v hubě, jen si poslechněte, jak mi v břicho kručí,“ hájil se Kvido.

Sova si poslechla kručení v Kvidově břicho a musela uznat, že takhle plné břicho nevypadá. V tom Kvido zvedl čumák a začenal ve vzduchu. Potom zamířil pod keř maliníku.

„Chyťte ho, chce pláchnout!“ volala rozčileně liška Vilma.

Kvido ale místo toho začal hrabat předními tlapami, až kolem létaly hroudy hlíny. Po chvíli hrdě zaštěkal a ukazoval na dno díry, kterou právě vyhrabal.

Za všeobecného údivu odtud vytáhla sova Jířa ten kousek salámu, který měl údajně Kvido sežrat. Na Vilmu se náhle upírala spousta tázavých pohledů.

„Já stará popleta, hlava mi už neslouží! Vlastně jsem salám schovala do jiné spíže. To víte, jeden si

nemůže být nikdy jistý... Tím leknutím kolem nezvaného hosta jsem na to úplně zapomněla," omlouvala se Vilma.

„Vidíte, kamarádi? Všechno se nakonec vysvětlilo a nebylo tak zle. A ty Kvido, tu s námi můžeš zůstat, jestli budeš chtít. Musíš ale respektovat naše lesní pravidla. Vytvořili jsme si je proto, aby se nám všem vedle sebe dobře žilo.

- Nikomu nebereme jídlo.
- Neděláme zbytečný hluk.
- Neboříme domky.
- Nikoho zbytečně nebudíme.
- Bobky si po sobě zahrabáváme.
- Respektujeme území souseda.
- Nečůráme u pelíšku jiných zvířátek.“

Kvido nadšeně souhlasil a byl rád, že může být součástí takového společenství, jakým byla zvířátka v našem lese.

Diskuse

Popovídejte si s dětmi o pohádce a společně se pokuste identifikovat důležité body a témata. Jaký problém řešila zvířátka z pohádky? Co se stalo se spíží lišky Vilmy? Povedlo se situaci objasnit?

Mohou se i lidé potýkat s podobnými problémy? K zamyšlení můžete využít následující otázky:

- Kde všude platí nějaká pravidla? *Ve sportu, ve třídě, na silnici, zákony.*
- Byli jste někdy svědkem porušování zákonů a pravidel?
- K čemu porušování pravidel vede?
- Co se dá dělat, když někdo porušuje pravidla? *Říci to dospělému, upozornit dotyčného, zavolat policii.*
- K čemu pravidla slouží? *Jsou tu pro všechny – díky nim máme všichni svá práva, ale i povinnosti.*
- Proč bychom se měli vždy ujistit, že je naše podezření správné? *Abychom někoho nesprávně neobvinili.*
- Znáte nějaká konkrétní pravidla?

ŘÍKANKA

*Pravidla jsou pro každého,
kdo chce v lese mít klid.
Stačí jenom ohledy brát,
můžeme se dobře mít.*

*Co je tobě nepříjemné,
to nedělej nikdy sám.
Pravidla nás prostě chrání,
slouží nám a stejně vám.*

Blok her

1. NA ZLODĚJE

Pes Kvido v pohádce byl obviněný z krádeže. To je mezi lidmi vážná věc a chodí se za ní i do vězení. Aby lidská společnost bez problémů fungovala, musí všichni dodržovat zákony a pravidla. Zahrajeme si nyní na policisty a zloděje.

ÚKOL: Zahrajte si úpravu klasické honičky. Určete jednoho policistu, jehož úkolem bude chytat zloděje. Koho policista chytne, ten jde do vězení. Zlodějům vytyčte vězení, odkud je budou muset kamarádi vysvobodit, například podlezením pod nohama.

2. KRÁDEŽ V MUZEU

POMŮCKY: malé míčky

ÚKOL: Děti rozdělte na dvě skupiny. Jedni budou policisté a druzí zloději. Úkol policistů bude hlídat míčky, které jim přidělíte. Úkol zlodějů bude ukrást míčky a odnést do svého doupěte. Míčky mohou nosit pouze po jednom. Policisté mohou chyceného zloděje odvést do vězení, odkud je musí jiný zloděj vysvobodit podlezením. Zloději si mohou domlouvat strategii, jak odpoutat pozornost policistů. Zlodějí by na počátku mělo být asi dvakrát více než policistů.

3. SPRAVEDLNOST

POMŮCKY: plyšový medvěd

Krádež není jediný prohřešek, který známe. Máme mnoho pravidel, která nám říkají, jak se chovat můžeme a jak ne. Kdyby si každý mohl dělat, co ho napadne, jak by to na světě vypadalo! Mnohdy je ale těžké posoudit, co je nehoda, omyl a co už je trestný čin. Proto máme zákony, které přesně říkají, co se smí a co ne. A máme také spravedlivé soudy, aby byl potrestán jenom ten, kdo si to zaslouží. My si nyní zahrajeme na soudní porotu a zkusíme zhodnotit skutky medvídky.

ÚKOL: Vysvětlete dětem, jak funguje soud – je tam soudce, ale hlavně porota, která se musí shodnout, zda je dotyčný vinný. Náš obžalovaný bude libovolný plyšový medvěd. Převyprávějte dětem následující tři situace a zahrajte si na soudní proces. Proberte společně, zda je ve zmíněných situacích medvídek vinen a jaký trest by mu děti uložily. Náповědu najdete u každého případu.

1. SITUACE

Medvídek se vydal na nákup do obchodu. Podlaha v obchodě byla čerstvě vytřená a klouzala. Medvídkovi se svezla tlapa a upadl přímo na polici se sklenicemi s medem. Všechny sklenice rozbil! Podlaha byla celá od medu a pan prodavač lamentoval nad ztrátou.

Jak se méďa provinil? Jaký by měl mít trest?

→ *Medvídek nerozbil sklenice schválně, i když způsobil velkou škodu. Mohl by sklenice s medem zaplatit, pomoci nepořádek uklidit nebo si škodu v obchodě odpracovat.*

2. SITUACE

Medvídek si hrál s kamarádem kocourkem na hřišti. Kocourek měl krásné nové auto a méďa si s ním chtěl také zajezdit. Kocourek mu ho ale nechtěl vůbec půjčit a ještě se mu vysmíval, že on žádné auto nemá. Medvídek se rozčílil a kocourka ve vzteku uhodil. Byla to veliká rána a kocourek musel odjet sanitkou do nemocnice.

Jak se méďa provinil? Jaký by měl mít trest?

→ *Používat násilí není správné a jeho používání zákon zakazuje. Pokud se nám něco nelíbí, můžeme se vždy domluvit a najít řešení společně.*

3. SITUACE

Medvídek si chtěl koupit nové hračky. Neměl ale žádné peníze. Napadlo ho tedy, že si vyrobí své vlastní peníze. Moc se mu povedly! Paní prodavačka v hračkářství ani pan číšník v restauraci vůbec nepoznali, že peníze nejsou opravdové. Najednou si méďa mohl koupit, co chtěl.

Jak se méďa provinil? Jaký by měl mít trest?

→ *Peníze jsou odměna za odvedenou práci. Dostane je ten, kdo si je vydělá, zaslouženou odměnu potom může utratit, za co chce. Kdo si ale peníze nevydělá, tomu nepatří. Výroba vlastních peněz se nazývá padělaní a jedná se o podvod.*

PRO CHYTRÉ HLAVY: JAK FUNGUJE ZÁKONODÁRNÝ SYSTÉM?

Abychom mohli žít všichni pohromadě, potřebujeme pravidla, kterými se řídit. Kdybychom je neměli, mohl by si každý dělat, co chtěl – a to by byl pěkný zmatek. Máme proto zákony, které všem říkají, jak se chovat mohou a jak ne. Zákony u nás vydává parlament. Poslanci je vymyslí a složitým procesem musí zákon schválit. Jakmile začne platit, jeho dodržování hlídají policisté a policistky. A pokud zjistí, že někdo zákon porušil? Od toho tu máme spravedlivé soudy. Každý podezřelý má šanci se obhájit a vysvětlit, co se stalo – soudce potom rozhodne, zda je dotyčný skutečně vinen a měl by dostat trest, nebo zda se ničeho nedopustil.

4. CO SE STALO?

POMŮCKY: šest papírů A2, lepidla, pastelky/voskovky, příloha č. 1 (obrázky s nebezpečnými situacemi)

Jak už jsme si říkali, může dojít k různým vypjatým situacím a my bychom si v nich měli umět poradit. Pravidla nám slouží jako návod, kterého se můžeme držet. Chrání nás i ostatní. Pojďme se spolu podívat, zda bychom se uměli v nebezpečných situacích správně zachovat.

ÚKOL: Rozdělte děti do šesti skupin a každé přiďte jeden obrázek z přílohy. Děti se společně ve skupince poradí nad situací. Co se stalo? Proč je to špatně? Jejich úkolem bude také vymyslet, jak by situaci vyřešily. Podle jakých pravidel by se lidé na obrázku měli řídit? Nebezpečnou situaci nalepí na papír a své závěry nakreslí vedle. Na závěr vše odprezentují před ostatními.

TIP PRO UČITELE: Vysvětlete si s dětmi, co znamená, že „svoboda jednoho člověka končí tam, kde začíná svoboda druhého“.

5. REFLEXE

Společně se zamyslete nad tím, co jste se v uplynulé hodině naučili. V pohádce jsme si povídali o zvířátkách, která měla potíže s toulavým psem Kvidem. Co prováděl? Podařilo se jim problém vyřešit? Potýkají se s podobnými problémy i lidé?

Pomocí otázek a diskuse se společně zamyslete a zrekapitulujte obsah lekce. Co si děti z aktivit odnesly? Využít můžete následující otázky.

- Na co jsou pravidla?
- Co se stane, když je někdo porušuje?
- Platí pravidla opravdu pro každého stejně?
- Proč?
- Jak nás pravidla chrání?
- Jak se ve společnosti hlídá dodržování pravidel?
- Co hrozí lidem, kteří je porušují?

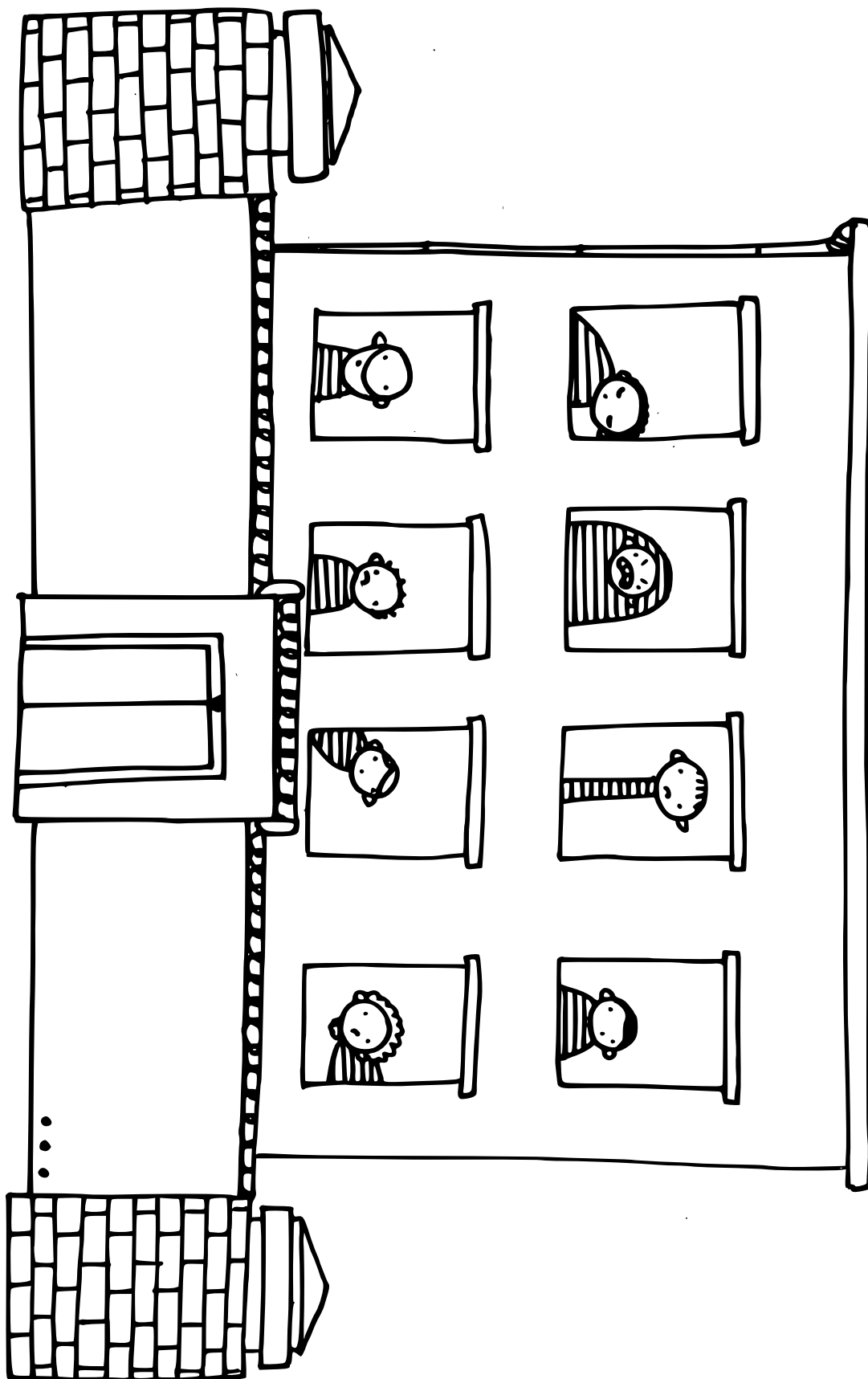
6. PRACOVNÍ LIST

POMŮCKY: tužky, pastelky/fixy

Jak jsme si povídali v pohádce i při hrách, spravedlnost slouží celé společnosti. Kdo zákony vážně porušuje, je odsouzen do vězení. Pojďme těm darebákům ukázat!

ÚKOL: Nakreslete zločincům mříže do vězeňských oken. Obrázek můžete vybarvit a dále upravit podle vlastní fantazie.

Doplňkové činnosti

1. TVORBA ŠKOLKOVÝCH PRAVIDEL

POMŮCKY: velký papír a barvy

Jak jsme si povídali, pravidla jsou tu od toho, aby nás chránila a dělala nám život příjemný a bezpečný. Měla by být ale smysluplná a postavená tak, aby nikoho zbytečně nezatěžovala. Na různých místech mohou být různá pravidla – podle toho, komu mají sloužit. Jaká by byla nejlepší pro nás ve školce?

ÚKOL: Popovídejte si s dětmi a společně určete 10 pravidel, která by všichni měli dodržovat, aby se cítili ve třídě bezpečně a spokojeně. Potom pravidla napište na velký papír, děti ho mohou dozdobit, a vylepte si jej na dveře od třídy nebo jiné vhodné místo.

2. SLUŠNÉ CHOVÁNÍ

Základním předpokladem pro to, aby se nám všem vedle sebe dobře žilo, je slušné chování. Zkrátka myslet na to, abychom tím, co děláme, neobtěžovali ostatní a zasloužili si to samé i od nich. Pojďme se podívat na pohádku o slušném chování.

VIDEO: [Mach a Šebestová a slušné chování](#)

3. POHÁDKY O ZLODĚJÍCH

Někdo ovšem slušné chování nedodrжуje a neřídí se ani pravidly a zákony. S těmi si musí poradit policie. Podíváme se na pár pohádek o zlodějích.

VIDEO: [Lego city zloději](#)

VIDEO: [Straka zlodějka](#)

VIDEO: [Bubáci a hastrmani zloději](#)

VIDEO: [Žofka a zloději](#)

4. CO JE TO VÁLKA?

ÚKOL A: Přečtete si s dětmi krátký text a společně se zamyslete, co taková válka obnáší.

Stejně jako si někdy nerozumí dva lidé, mohou se neshodnout i státy. Většinou se to děje kvůli penězům, území a moci. V posledních letech ale konflikty vznikají i kvůli něčemu tak obyčejnému, jako je voda! Když mezi dvěma státy vznikne problém, který neumí jeho představitelé, tedy politici, vyřešit slovně, může dojít až k válečnému stavu. Co to znamená? Oba znepřátelené státy potom místo slov využijí armádu a násilí, aby se pokusili zvítězit a dosáhnout svého. To má ale hrozivý dopad na lidi, kteří v obou státech žijí. Často mají kvůli probíhající válce zničené domy, ba dokonce celá města! Často také hrozí lidem hlad, nemoci a všelijaké další příkoří. Válku sice vyhlašují politici, ale největší dopad má na obyčejné lidi.

Znáte děti nějaké příklady války?

ÚKOL B: Podívejte se na pohádku. Upozorněte děti na charakteristiky soupeřících stran – strategie, zbraně, násilí, zničený dům a podobně.

VIDEO: [Pohádky ovčí babičky – O vlčké válce](#)

Užitečné odkazy

Lekce „Pravda a lež“: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/6871/3-%E2%80%9EJUSTYNA-A-LEZ%E2%80%9C.html/>

Lekce o pravidlech každodenního života: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/1996/pravidla-chovani-ocima-deti.html/>

Lekce „Základní lidská práva“: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/7073/predskolni-deti-a-dodr-zovani-zakladnich-lid-skych-prav.html/>

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Obrázky naleznete také [zde](#).

